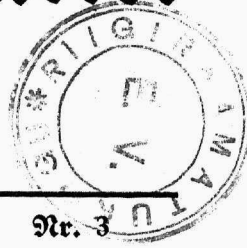

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub kord kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Wiru tän. 16, krt. 2, Tallinnas.
Wastuwõimine igal lestinädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Nr. 3

Suuli 1923. a.

Nr. 3

Töölised on õigustatud nõudma seadusandlisel teel elatisalammäära kindlustamist.

U. D.

Tööliste palgawõitluse laine on viimase paari kuu kestel isegi tordanlist ajafirjandust fündinud selle küsimuse kohta sõna võtma.

„Päewaleht“i trükkis ära, kuigi peenikese kirja ja järelmärkusega Tallinna raudteetöölise ja Narwa puutöölise kirjad, kus Tallinna raudteetöölise arvudega näitab, et töölise palga ostujõud praegu 3 korda väiksem on kui enne sõda; umbes samalaadiline on Narwa töölise kiri.

Olid siis enne sõda meie töölistel kuldseid päewad? Ei. Ka siis jatkus palka ainult kehtmiseks elamiseks — ta kõikus ka siis ainult elatisalammäära läheduses. Praegused palgad on aga sõna tõsises mõttes näljapalgad, on häwitavad töölise ja ta perekonna elujõule.

Kui ettemõtjad ja maapidajad oma saaduste hindu kalkuleerides ja ka töölise palga küsimust käsitades majanduslikest tulutoovuse seisukohast välja lähewad, kui palju korda enam on tööline õigustatud ka oma elujõu — oma tööjõu kohta raamatut pidama.

Kui tööline töölepingut sõlmides oma tööjõu kohta arweid peaks — sest see on tema ainuke wara, tema ainuke kapitaal ja selle müügist peab ta oma olemist kindlustama — siis näeks ta, et kulud ja tulud siin kaugelsti tasakaalus ei ole. Töölise palk ja tööleping ei võimalda temale tööjõudu samal määral wärstendada — produtseerida, ei kaitse tema terwist töötingimiste häwitawa mõju eest, ei kindlusta tema perekonda ei teda ennast tööpuuduse ja töowõimetuse korral — tööjõu tulu on suurem, kui palk, mis teda tasakaalus hoidma peab. Tööline töötab ülejõu, kahjuga oma elujõu ja terwise arwel.

Ja kui tordanline seltskond leiab, et ettewõtjal ja maapidajal on õigus oma kapitaali mitte ükfi terwena hoida, waid ka teatawat ka-

suprotsenti saada, siis peaks ta palju enam töölisele tunnustama õigust jarnase palga kohta, mis tööjõu walmistamise kuludki kataks, kasut ja protsentidest rääkimata. Ta peaks töölisele tunnustama õiguse palga alammäära kohta, mis mitte madalam ei oleks elatisalammäära. Wastasel korral kiderub ja hääbub meie töötaw klass, tema saab enneaegu töowõimetuks, invaliidiks ja koormab sedawiisi seltskonda, tema lapsed närtiwad enneaegu, woi kaswawad pöduratena ja nõrkadena.

Wiletjad töötingimised ja näljapalgad häwitawad meie rahwa elujõu ja tema tulewiku. Sellepärast peab riik siin wahese segama. Riik peab töölisele appi tulema, et tegewamat osa rahwast häwituse ja wäljakurnamise eest kaitsta.

Kuid ka siin on meie kodanlus kahetsealne. Wäljamaal leiab ka „Päewaleht“ loomuliku olewat, kui palke seaduslikel teel normeeritakse, kui töölisi wäljakurnamise eest seadus kaitseb. Nii kirjutab „Päewaleht“ 23. juunil s. a. kirjutuses „Rawatsetaw tööpalkade korraldamine Inglismaal“ järgmist: „Need määrused on pärit osalt juba 1909. aastast, kus ette nähti teatawates tööstusharudes osalisi palga alammääre. Kuid nad puudutawad ainult neid tööstusharusid, mida Inglismaal hüütakse „sweating“ ja kus puudusid korralikud töölise organisatsioonid. Wiimase asjaolu tõttu ei olnud seal palkade allasurumisele ja töötingimuste raskendamisele küllalt mõjuwat wastupanu. Kui walitsus siin end wahese segas, et näljapalku wahegi korraldada ja enam seaduslikule alusele seada, siis oli see igatahes tänuäärt samm. (Meie harwendus. U. D.)

Paljud töösturid olid walituse tegewiisiga

täitja rahul, sest see wabastas neid südametunnistusteta mõistelejaid, kes oma töölisteale näljapalku makstes mõisid odavamalt töötada."

Kas ei sünni see termelt meie tööliste palga ja töötingimiste kohta?! Kas ei maksta meil töölisteale sõna otsekohekses mõttes näljapalku! Meie tööliste organisatsioonid on nõrgad ja nad ei suuda end küllalt südametunnistusteta kurnamise eest kaitsta. Kas ei oleks järjekult ka meil walituse wahelisegamine tänuväärne samm! Tänuväärne töölisteale ja terve meie tööstuse tulewikule!

Kuid kui meil sotsiaaldemokraatiline Riigikogu rühm sidus oma osawõtmist walitusest nõudmisega, et ka meil seadusandlilise teel tööliste näljapalku hakataks korraldama, siis leidis isegi tööerakond, kes pahempoolsemate hulka kuulub kodanliste erakondade seas, et meil suuremaid nõudmist ülesseatawat kui Ameerikas! Ja ometi on Ameerikas tööliste palgad $1\frac{1}{2}$ korda suuremad, meil aga 2 — 3 korda vähemad eelsõjaaegsest!

Tööerakonna leht „Waba Maa" tunnistab seisukorra tõsiselt, kuid kollitab meid palgade tõstmise korral Wenemaa tulewikuga: „Seisukord on tõsine. Töölistel, riigi- ja omawalituse teenijad nõuawad palgalisa. Ning seda täie õigusega, sest et nende palganormid ei wasta enam elukallidusele. Kuid küsimus on, kust raha wõtta? Kui riik ja omawalitus nõuawad palgalisa ainult maksustamise abil soetada tahaksid ja wabrikant, et töölisteale kõrgeimat palka maksta, oma toodangute hinda wastawalt tõstma oleks sunnitud, siis saaks elukalliduse tõus uut hoogu. Nõutogude Wenemaa näitab meile, kuhu sarnase majanduslise poliitikaga sattuda võib. Rewolutsioon tõi ühe palganõudmise teise järele. Kerkisid palgad, kuid elukallidus tegi veel suuremaid hüppeid ülespoole. Ning lõpuks on Wenemaal iga saant miljonäär. Nõutogude Wenemaal rekendataks ainult miljonitega."

Kas siis ainult üks tee on tööliste palgade tõstmiseks — ettewõtete toodangute hinda wastawalt tõsta? On tööliste palgad samal määral tõusnud, kui meie wabrikute toodangute hinnad?

Inžener J. Podsolow'i kirjutuses „Päewalehes" 3. juunist s. a. „Meie wabrikutööstuse majanduslised arenemisteed" — on tööliste palgade ja meie tööstusfaaduste hindade tõus järgmine:

P a l g a d:	
mustatöölisel	140 korda eelsõjaaegsest
keskm. kontoriameetn.	135 " "
metallitöölisel	100 " "
1. järgu metallitöölisel	87 " "
meistritel	65 " "

Meie wabrikute tööstusfaaduste hinnad:

katla faadused	300 korda eelsõjaaegsest
transmissiooni osad	190 " "
naftamootorid	114 " "
aurumasinad	110 " "

Sellest näeme meie, et meie tööliste palgad palju vähema osa faaduste hinnast wälja teewad kui enne sõda. Seega ei tule mitte tööliste palgades tõsta seda tegurit, mis tööstusfaadused kalliks on teinud ja teeb.

Kuid harilikult on saanud wastuwäited tööliste palgade tõstmisel, et see meid mõistluswõimetuks teeb wäljamaaga ja et palga tõus tingib uut elukalliduse tõusu.

Wäljamaaga mõistelda ei suuda meie aga oma iganemud ja wiletsate tehniliste sissejadede ja otstarbetu ning tööaega raiskawa töökorralduse tõttu mitte, sest tehnilised walmistustingimised ja tehniline edu langewad maailma turu mõistluswaekausile wõrratu raste ma kaaluga, kui et tööliste palgade madal seis ja tööpäewa pikkus seda kaua juudaksid taha.

Ei ole veel ükski maa oma tööstust wiletsate palgade ja tööliste wäljakurnamise waral õitswale järjele suutnud tõsta. Wastuotsja. Terve rida õpetlasi ja isegi töösturid on sunnitud tunnustama, et töölistel oma elujärje parandamisega ja palgade tõstmisega on sundinud tööstusettewõtjaid tarwitusele wõtma paremaid sissejadedeid ja seega on just tööliste mõitus tööolude ja palga tingimiste parandamisel üheks tähtsamaks teguriks olnud tööstuse edendamisel.

Nii kirjutab Inglise suur-tööstur Masfer 1892. a. „Contemporary Review's": „Inglise ettewõtjad peawad väga tänuks olema tööliste kutseühendustele. Nende poolt wõidetud paremused ei läinud mitte ükski tööliste kasuks, kasu sai sest kogu Inglise tööstus. Nüüd on üleskõlmitud, et tööliste ühisustel on suured teened Inglise tööstuse õitswale järjele tõstmisel. Põhjused on väga arusaadawad. Tööjõu kallinemine sundis paremaid tehnilisi sissejadedeid muretsema, tööstust arendama. Paremini makstud ja paremates tingimistes tööline sai kergesti walmis uue tehnikaga, walmistades odawat ning eeskujulikke kaupad."

Brentano kirjutab, et „tõstes palgasid ning vähendades tööpäewa, kaswataksid Inglise töölistel wägewa ning teguwõimsa tööliklassi, kes mõitmatu oli rahwuswahelisel tööturul. Ühisused tõi suurt kasu tööstusele."

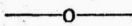
Samuti kirjutab prof. Dr. Otto von Zbinden-Güdenhorst raamatus: „Arbeiterchuck u. Arbeiterversicherung", et „Saksamaa tööstus, kes koormatud oli mitte ükski töökaitsega,

waid ka summitumistega, just sel ajal, mil ta need „koormatused“ oma peale wõttis, suutis saawutada kõige suurepärasemat edu maailmal. Inglise puuwillatööstust, kelle töölised kõige paremini kaitstud on maailmas, ei oli suutnud wõita ühegi teise rahwuse tööstust.

Kus aga tööliste madalate palkade ja pika tööpäewa arwel wäljavedu teostatatakse, seal tehakse seda oma rahwa elujõu häwitamise arwel wäljamaa kasuks.

Mis puutub aga uuesse elukalliduse tõususe, siis peab arenemiswõimuline tööstus oma tööliste elatissalammäära võimaldama ilma hindade tõusuta, sest meie praegused kodumaa tööstusjaaduste hinnad on igal alal kõrgemad, kui sama jaaduste hinnad wäljamaa turgudel. Ja ainete odawam valmistus kaotab rahwamajanduslike tähtsuse, kui see tööliste elujõu arwel sünnib, kui töölijed ise ei saa oma töötagajärgede wilja maitsta.

Seega näeme meie, et isegi meie tööstuse tulewik ei õigusta neid nähljapalku, mida meil töölistele maksetakse, kuna ta meie töölisklassile otse häwitaw on. Rahwa elujõu alalhoidu seisukorral peaks walitus wahete segama ja töölistele vähemalt elatissalammäära kindlustama!

Ühendatud töölistonna sotsialistlik internatsionaal.

Käesolewat kewadet märgib proletariaadi rahwuswahelises liikumises erilise tähtsusega sündmus, mille mõju kogu maailma organiseeritud töölistonna kohta suure wäärtsusega tohiks olla. Mõtleme uue sotsialistliku internatsionaali sündimist. See teostati Hamburgis 21.—25. maini üleilmlikul sotsialistlikul kongressil. Siit peale peaks tööliste liikumine kõigil maadel sootu uue kiirusega arenema.

Kuna kapitaal üksnes rahwuswaheliselt tegew olles jaaduste valmistamist ning nende turgutamist tarwiliku edukusega juudab teostada ja kuna ettevõtjate huwid, nii palju kui need töö ja kapitaali wahelkorda puutuwad, kõigil maadel ühesugused on, mis omakord ühesugused wõitluse wiisid ning organisatsioonid wormid ette kirjutab, — siis on enam kui arusaadaw, et ka tööliste huwid kapitaali wastu kõigil maadel ühte langewad ja et proletariaadi wõitlus, kui see edukas tahab olla, suurde rahwuswahelisse wäerinda koondub.

Seda tarwet — proletariaadi rahwuswahelist ühinemise tarwet — tunnustasid juba 16. ja 17. aastajaja kommunistidki, unistades selle teostamisest, muudkui et tol ajal

oli rahwastewaheline läbitäimine weel liig wäikese ulatusega ning ilusa idee täidesaatmisel seifid wõitluma takistused ces.

Uga mida tihedamaks ja elujõulisemaks wõrjus töölisorganisatsioonide lõimestik erimaades ja mida soodsamaks muutus rahwuswaheline läbitäimine üldse, seda lähedamale nihkus ka tööliste rahwuswaheline ühinemise wõimalus. Juba 1864. aastal oldi nii kauge, et Londonisse kokku tulla wõidi, kus Karl Marxi ja Friedrich Engelsi otsekoheisel eestwõtetel esimene tööliste sotsialistlik internatsionaal — rahwuswaheline liit — loodi. Sellest ajast peale seifab klassiteadliku töölistonna liipul hüüdsõna: *Rõige maade proletariaadid ühinege!*

Kuid 1. internatsionaali iga ei olnud ometi mitte pikk. Ta sai pühida waewalt kümme aastat, pidades raskest wõitlust, nii jees kui wälispidi. Pärast weriseid sündmusi 1871. aastal, pärast Pariisi kommuuna mahajurumist, lagunes internatsionaal omawahelistes tüldes. Suwitaw ajalooline tõsiasi: nagu 1917. ja 1918. aastal, nii arwati ka tol korral walguis idast tõuswat. See oli peaaugjalikult Wene anarhisti Bakunini teenus, et internatsionaal langema pidi. Tööliühulgad ei olnud weel kuigi teadlikud ja lastid end jämedast demagoogiast ning mõttetumast mäsju-taktika jutlustamisest libedale wedada. Mõõdus rohkesti 15 aastat, mille kestel proletariaat ilma juhtiva keskkohata pidi olema.

Ent pitapeale saadi kodutüldest wõitu. Anarhistide ja teiste wäikekondanliste mäsju-apolitilise rüuskamine, mis just nagu praegune kommunistide rüuskaminegi teadlikkude sotsialistide tõrwamises seifis, ei wõinud igamesti kesta, sest see oleks ju töölisklassi surma tähendanud. 1889. aastaks olid ettevalmistused juba sedawõrd edenenud, et Pariisis uus üleilmlik sotsialistide nõupidamine kokku wõis astuda, millest ka Ameerika esitajad osa wõtsid. Sel nõupidamisel rajati 2. internatsionaal, mis samuti kui esimenegi mitu tähtsat peatükki tööliskliimise ajalooesse kirjutas.

2. internatsionaal püüis waid ilma sõja lah-tipuhkemiseni. Siigla Moolok, mis rahwad ja maad waenulistes leeridesse heitis, sai ka internatsionaalile hukatusets. Üksitud tööliserakonnad olid sunnitud kodumaa kaitsemisele ajuma. Teised lastid ennast isamaaliku rahwushullustusest kaasa kiskuda. Side ning ühistunne parteide wahel katkes. Internatsionaal jäi ilma toetajateta.

Küll püüdis büroo weel lah-tipuhkemis jafakerudeski oma kogumistööd jatkata, kuid waga kasinate tagajärgedega. Sekretariaat kolis Brüsselist Haagi, sealt — Stokholmi. Koputati paaris illeskutses sotsialistide sildame-

tunnistuse pihta, tuletades meele neid kohustusi, mis meie peal proletariaadi ühistunde huvides lasuvad. Kuid kõik jäi asjatuks. Truuks jäid internatsionaalile ainult mõningad erapooletute maade sotsialistlikud parteid. Sõja õhutatud mõistid rahul olla: nad ei toimetanud ainult hirmsat waranduste hävitamist, vaid olid ospanud ka ideelisema ning ilusama liikumise ära hävitada.

Ometi ei maganud proletariaadi eluinstinkti. Walgustatumad pead sotsialistide keskel tegid ka juurtükkide võimulpüümisel ajal internatsionaali päästmise katseid. Nii rajati sm. Spjismanji algatusel Hollandi-Standinaavia komitee. Liitriikide sotsialistlikud parteid pidasid omaford mitmeid kohalikka ühistongresse. Hiljem omandasid isäraliku kuulsuse Zimmerwaldt-Kinthal konverentside ühendamisatseid, mis aga asjalikka tagajärgi ei annud, sest seal oli enamus nende meeste käes, kes tekkimud oluforda hoopis omapärajelt hindasid, olles nimelt arvamises, et ilma sõda riikide ja rahwaste lõpuliiku äraturnamisega peab lõppema, millest muud pääseteed ei saa olla, kui otsekohene üleminek sotsialismi juure. Dieti rajatigi seal alus 3. — kommunistlikule — internatsionaalile.

Viimase tekkimine ei tähendanud aga mitte proletariaadi ühinemise saavutamist, vaid lausa wastuotsa — raskema takistuse weeretamist ühinemisteele. Kommunistlik liikumine wiha ning tüli õhutamisega näis lõhkumat ja häwitawat sellegi, mis sõjast weel järele oli jäänud. Njal, mil imperialistlik maailm juba rahu otsis, süttis sotsialistlikkude parteide wahel sõda dieti põlema.

Kuid käsiläes kodutülidega oli tarwilik erinemi professe alanud. Erakonnad ei pääsnud enam mööda seisukoha mõtmisest: kas minna kaasa Moskwa diktaatoritega, või määrata oma positsioon nende wastu. Tähtis osa langes siin Inglise töölispartei — Labour Party — kanda, mis ka täiesti arusaadan, sest Labour Party on ju üks kõige suurematest ja mõjuwamatest tööliserakondadest. Tema algatusel astus 1919. a. Bernis sotsialistide üldkonverentsi kokku, kui 26 maad oja mõt sid. Ka ühine keffkoht — täidesaatw komitee — asutati seal. Kui mitte Saksa iseseiswate sotsialdemokraatide wäljaastumine (kommunistide mõjul) sellest ühendusest, siis oleks internatsionaali ülesehitamine juba siit alates edukalt mõrjuda mõinud.

Järgmine konverents peeti aasta hiljem Genfis, kus 2. internatsionaal normilikult uuestirajatiks tunnistati. Aga nagu juba tähendatud, jäid sealt muu seas Saksa iseseiswad eemale, peale selle weel Austria, Schweitfi ja paljude muude maade sotsialistlikud par-

teid. Nii ei mõinud 2. internatsionaal kaudgeltki tõepärajeks proletariaadi rahwuswahelisjeks kesühenduseks olla. Ei olnud seda ka Wiini töölaliste ühendus, mis kutsuti ellu teisest internatsionaalist loobunud sotsialistlikkude erakondade poolt. Wiini ühendus omas wahepaalt paika kommunistide ning 2. internatsionaali wahel, ilma et tal korda oleks läinud oma — iseseiswat, mõjudest waba tegewuswaja ja programmi üles seada.

Jälgides kolleageid jõupingutusi, peab tunnistama, et ühendamisatseid peaaesjalikult ainult kommunistliku hüpnoozi mõjul teostatamata jäid. Sõiduti Moskwa wastu jatatamast, kuigi küll Moskwa ise kõige walimatamalt mõimas ning jõledusi jutlustas. Kardeti kommunistlikku fraeoloogiat, seda hõredat ja ülespuhutud paatost, mis kostis küll rewolutsiooni kõuena, aga tähendas reaktiivoni algust. Lääne parteid ei mõinud loomulikult Moskwa kaasa minna, kuid ei sõandanud ka järjult Moskwa wastu olla. Ning ühendus wiibis, wintseles.

Muudkui aeg ei peatunud mitte. Toibudes ilma sõjast, hakkas kodanlus pead püsti ajama. Suurem reaktiivoni allikas puhkes Ungaris lahti. Saksaanaal septisefid monarhistid mäsfukatseid. Itaalias pääsis just ühe oja proletariaadi toetusel diktaator Mussolini mõimule. Hakkas lohkama üldine tagasikistumine, kuna aga töölised paljudesse eriwooludeesse kistuna nõrgad olid sellele wastu panema. Sõdaõht ei koputanud enam ukse pihta, vaid oli otse tupp tungimas. Siin ei aidanud muu, kui pidi wastutustunne uuesti ärkama ning ühinemistarwe uuesti üldiseks saama.

Ka kommunistlik hüpnooz laquies jõudisasti. Moskwa tõepärane, kultuuriwastane nägu sai lõpuks Lääne ilmalegi tuttawaks. Nähti wiimaks, et kommunistide suurte sõnade taga dieti armetud teod peitunud. Seest pidi punased imperialistid, jooksid enamased wälises elus algusest peale kapitalistlikkude imperialistide lōa otsas. Mõirgamise puolest rewolutsiooni lõwid, olid nad siis puolest juba ammu kodanluse ketipenideks taltjunud. Teadwus sellest muutus üldiseks.

Ja nii oli ühinemisele pind loodud. Siin — küpselt meeolust, kui ka asjalikust wajuadusest.

Viimane katse kommunistidega ühist keelt leida mõeti Berlimis ette, kuhu selleks otstarbeks kõigi kolme internatsionaali esitajad sõit sid. Muudugi ei tulnud sellest midagi wälja. See tähendab, wälja tuli wäga palju: **nimelt teadwus, et töölaliste internatsionaal tuleb luua ilma Moskwa isewalitsejateta.** Ja selle teostamisele asutigi wiibimata. Kutsuti kokku

Hamburi 21. mais 1923. a. kõik 2. internatsionaali ja Wiini tööliskühenduse parteid.

Ettevalmistustöö seisis „kümne komitee“ olal. Sellesse kuulusid järgmised tööliskühenduse tuttavad juhid: Welz, Bracke, Henderjon, T. Shaw, Abramowitsch, Stauning, Wallhead, Vandervelde, Fr. Adler ja Crispin. Päevakord määrati järgmiselt kindlaks:

1) Imperialistlik rahu ja töölisklassi ülesanded;

2) Võitlus rahvusvahelise tagurkuse vastu;

3) 8-tunniline tööpäev ja võitlus sotsiaalseadusandluse eest;

4) Proletariaadi rahvusvaheline organiseerimine (uue internatsionaali loomine).

Kongressi peavõtteks seisis, muidugi, nii nagu seda waikselt igaüks omaette mõistis, päevakorra viimase punkti lahendamises. Teised küsimused võeti ainult selleks kaalumisele, et selgusele jõuda, kas kokkutulnud erakondadel leidub küllalt ühist arusaamist tähtsamate aja-probleemide vastu, ning et uuele internatsionaalile, kui see ellu kutsutama peaks, juba algusest peale kindlat iseloomu ja ideelisi aluspõhja anda.

Lõpuks jõudis kätte 21. mai 1923. Otses kui meilased meispui poole, lendasid kokku töölisklassiparteide saadikud kõigist maailma kaartest. Tulid nii 2. internatsionaali, kui ka Wiini ühenduse poolehoidjad. Olid esitatud ka jarnased tööliserakonnad, kes wahapeal ühtegi liitu ei kuulunud, nagu Poola sotsialistlik partei ja Wene sotsialistid-revolutsionärid. Suur Hamburg kubises rahvusvahelistest küllalistest ja sealsel tööliskonnal oli palju tege- mist võõraste korraldamise ning vastuvõtmisega.

Olid ilmunud osavõtjad järgmistest maa-dest: Ameerika Üh. riigid, Austria, Armeenia, Belgia, Bulgaaria, Daugig, Daani, Cesti, Georgia, Holland, Hispaania, Inglise, Itaalia, Läti, Leedu, Luxemburi, Lõuna-Slaavi, Poola, Prantsuse, Norra, Rootsi, Rumeenia, Saksia, Soome, Schweitsi, Tšecho-Slowakkia, Wene, Ungari ja Ukraina. Siis veel mõned üldmaised parteid, nagu Juudi Poola-Zion. Kokku 427 täieõiguslikku saadikut ja 144 küllalist. Lõpuks veel hull ajakirjanikke — nii wanast, kui uuest ilmast, nii sotsialistlikkude, kui kodanlike ajalehtede poolt.

Käesolewa artikli raamid ei luba lühikestki ülemaadet anda kongressi viiepäewasest tööst. Sellepärast tähendame waid lühidalt, et kordaminek palju hülilgawam oli, kui ette arvata juleti. Resolutsioonid võeti kõigis küsimustes ühehääleliselt vastu. Samuti ka uue internatsionaali põhikirri. Waimustus oli üldine, erakordne. Lõundus, et proletaarline sotsia-

listlik liikumine on jõudnud uude tähtsasse pööripäewa. Siit peale ei saa enam lõhesid olla sotsialistide ridades.

Kõigist teistest pärast ilmasõda peetud sotsialistlikkudest kongressidest läts Hamburgi kongress iseäranis selle poolest lahtu, et seal kindel rajajoon tömmati kommunistide ja sotsialistide wahel: seal paendlikud, kuid oma paendlikkuses ometi otjatu merejaluksid diktaatorid, siin — demokraatliku sotsialismi pool- dajad, kes oma tegevuses suurte töölisklasside teadliku eneseawalduse poole sihiwad ning selles ainukest tulewiku panti näewad.

Hamburi kongressile tõi terwituksi Amsterdami ametiühendusline internatsionaali poolt sm. Dubegeest. Ta ütles: **Sotsialistlik internatsionaal ühenduses ametiühendusline internatsionaaliga wiib töölisklassi wõidule.** Sama mõtet kriiputasid alla ka teised kõnelejad. Kats erilist organisatsooni, kuid ühine tahe. Kats haamrit, aga üks alas ja üks ääs. Mõle- mad suured koondused käiwad käsitäes.

Usume, et see nii on. Usume, et uuesti loodud internatsionaalile osaks on pandud tööliskonna sotsialismile juhutada. Kui 1. internatsionaal oli peaaesjalikult sotsialistliku mõtte (ideoloogia) õhutamise internatsionaal, kui 2. internatsionaal jõudisalt proletariaadi organiseerimist arendas, siis olgu uue internatsionaali ülesandeks sotsialismi praktiline elluwimmine. Selleks kõik jõud internatsionaali ümber! Selleks kõik tööle!

Olgu töölisklassi sotsialistlik internatsionaal!

Cesti töölisklassiparteidest oli Hamburgi kongressil esitatud ainult Cesti Sotsialdemokraatlik Töölisklassi Partei. Ehk küll Saksamaal mõlemad töölisklassiparteid juba ammu enne Hamburi kongressi ühinesid, ehk küll ühinemistung juba pikemat aega õhku on tiinestanud, ehk küll hädaohlik rahvusvaheline seisukord kõiki sotsialistide käsiwast ühinemisele manitseb ja nüüd see ühinemine ka edukalt läbi on wiidud, — ei wõtnud meie iseseiswad sotsialistid mitte waewaks Hamburgi kongressile ilmuda. Ka praegu ei ole nende ühineda tahtmisest uue internatsionaaliga misikit kuulda.

Mis see tähendab? Kas kawatsemad meie iseseiswad ka edaspidi „iseseiswatets“ jääda, see tähendab — kõlkuda wiljakuseta sotsialdemokraatide ning kommunistide wahel? Arwame, et — ei. Wist ei jäänud nad mitte põhimõtte pärast Hamburgi ilnumata, waid muudel põhjustel. Ja wist ei keeldu nad edaspidi rahvuswahelisse töölisklassi perre astumast.

Dotame neid seal ja awalame kindlat loo- tust, et ka Cestis haiglaselid lahkhelid tööliskonnast, kõige pealt sotsialistide keskest laowad. Siirutame teineteisele käe, oleme wen-

nad. Ja siis, — kaudes auga sotsialismi lipu, otsides tuge uuesti tarkawast ametiühifus-
liselt liikumisel, wiime Eesti töölistkonna
juurde rahwuswahelisse wõitluse-wäerinda,
klassiteadwuse wäerinda.

A. Aft.

—oo—

III. Eesti trükitööliste kongress 3. ja 4. juunil 1923.

III. Eesti Trükitööliste Kongressi kutsus
kokku Eesti Trükitööliste Liidu juhatus. Kon-
gress oli üleriikline, millest osa wõtsid kõikide
linnade trükitööliste ühifuste saadikud, peale
Tartu trükikunsti edendamise
seltsi, (kui streigimurdjate poolt ellu kutsu-
tud ja uende ajutus).

Kongress oli kokku kutsutud pühapäewaks,
3. juuniks, kell 10 homm. mis ajaks ka kõik
saadikud kohale olid ilmunud, ja järgmisel ar-
wul: Tallinnast — 14; Tallinna Raamatu-
kõitjate poolt 3; Tartust — 7; Narwast — 2;
Pärnust — 1; Wiljandist — 1; Walgast — 1;
Wõrust — 1; seega 30 saadikut organiseeritud
tööliste ühifuste poolt, ja peale selle veel Pai-
dest — 1; ja Kuresaarest — 1; kui mitte or-
ganiseeritud tööliste esitajad ja seega ainult
sõna- ja nõuandwa häälega kongressist osa wõt-
sid, peale selle oli palutud weel kongressile
Liidu juhatus poolt ka Soome Kirjatöötegijate
Liidu esitaja, kellede poolt oli saadetud sms.
D. A. Nymann. Peale selle wõtsid kongressist
osa Liidu juhatus liikmed, kuigi ainult sõna-
õigusega, ja mõned pealtkuulajad.

Kongressi esitajad ilmusid ja kogusid kokku.
Ameerika Noortemeeste Kristliku ühingu ruu-
mides, Toompeal, Kiriku t. nr. 2.

Kongressi awas nimetatud ruumides Trü-
kitööliste Liidu esimees Albert Laaks
kell 11 päewa terwitab III. ülemaalist kon-
gressi Liidu juhatus poolt ja soowib kongres-
sile edu ja ühtmeelt töötamises, ühtlasi ter-
witab ka Soome menasrahwa esitajat, ja tä-
nab meie kongressist osawõtmise eest, ja palub
kongressil wiibijaid Soome esitaja auks püüsti
tõusta, mida ka saadikud lahkesti kaasa teewad.
Selle järele paneb Tartu saadik Gustaw Lodi
ette tööliste ideede eest wõideldes langenuid
seltsimehi püstitõusmisega austada, mida ka
kongressil olijad kaasa teewad.

Awamise sõnade järele lubatakse sõna ter-
wituseks. Kongressi terwitawad 1) Soome
Liidu esitaja Nymann soojade sõnadega, ja soo-
wib kongressile kordaminekut ja edu ühtlasi ette
tuues mõnesuguseid andmeid ja faktisid Soome
trükitööliste elust-olust armudes ja poliitilis-
test waadetest.

Soome esitaja järele terwitab kongressi
Eestimaa Tööliste Ühifuste Üldliidu esitaja
sms. Alti, meele tuletades sotsialismi ja wõit-
lust selle alusel.

Et rohkem sõnavõtjaid ei ole, loeb awaja
1. päewakorra punkti läbiwõetuks ja asub
2. päewakorra punkti juure: Kon-
gressi juhatus walimine."

Kongressi juhatus arwu määramisel wõe-
takse ettepanek: 5-e liikmeline juhatus ühel
häälel wastu, kelledest oleks 1 juhataja Tal-
linnast, teine Tartust, ja sekretäridest: 1 Tal-
linnast, 1 Tartust, ja 1 weiksematest linnadest,
millele wastu ei waielba.

Juhatusesse walitakse täielise hääleteenamu-
slega: Juhatajateks: A. Reinson, — Tallinnast;
D. Riger — Tartust; Sekretärideks J. Rossi
Tallinnast, Aksor Tartust ja Joh. Kraan
Narwast.

Mandaatkomisjon waliti 3 liiget, kon-
gressi wäikest saadikute arwu silmaspidades.

3. päewakorra punkt. Selmiste
kongresside protokollide kinnitamine. Arutu-
sele tuleb II. Eesti Trükitööliste Kongressi
protokoll kinnitamine, (1922), selleks pan-
nakse ette protokoll läbiwaatamiseks selleko-
hane komisjon walida, põhjendades asja sel-
lega, et protokoll kannis pikk, 42 lk, ja see
hästi aega ära wõtab ette kaudes, sellesse ko-
misjoni walitakse: A. Maagit — Narwast,
L. Ruggin — Tartust, ja Ed. Mey Tallinnast,
kes asuwad eriruumidesse protokoll läbiwaata-
misele; protokoll tunnistatakse komisjoni poolt
wastawalt kongressi otjusele kokkuseatuks ja
wõetakse wastu.

4. päewakorra punkt. Kongressi
päewakorra kinnitamine. Kongressi päewa-
kord, mis oli Liidu juhatus poolt kokkuseatud
ja ettepanud oli järgmine:

- 1) Kongressi awamine.
- 2) Kongressi juhatus ja mandaat ko-
misjoni walimine.
- 3) Selmiste kongresside protokollide
wastuwõtmine ja kinnitamine.
- 4) Kongressi päewakorra kinnitamine.
- 5) Aruanded: 1) Liidu juhatus:
a) kassa aruanne, b) tegewuse aru-
anne. 2. Ühifused kohtadelt.
- 6) Organiseerimisküsimus.
- 7) Trükitööliste haridus ja tehnilise
õkuse küsimus.
- 8) Eesti Trükitööliste Liidu Rahvus-
wahelise Trükitööliste Sekretariaati
liikmeks astumise küsimus.
- 9) Walimised: Liidu juhatus, Liidu
Nõukogu, Komisjoni komisjon, Asja-
ajaja ja teised Liidu alamkomisjonid.

10) Kongressil tekkinud küsimused.

Päewakord võetakse vastu samas järjekorras ja samal kujul.

5. päevakorra punkt. Aruanded.

Esimesena tuleb arutulele Liidu kasja aruanne, mille ette kannab asjaajaja Wirt, mis oli tajakaalu viidud, arvates 1. mail 1922. a. kuni 30. aprillini 1923, — 148.384.80 mk. Raha oli Liidu kasjas 1. mail 1922. a. 1560 mk., 30. aprillil 1923. a. ühes jooksvate arvetega: 17.640.90 marka. Kasja aruanne, mis revisjoni komisjoni poolt läbivaadatud ja õige leitud olema, ei leia ka kongressi poolt vastuvaidlemist ja võetakse muutmata vastu.

Tegevuse aruanne, mille ka asjaajaja ette kannab, algusest peale, mil Liit loodi. Aruanded selgub, et Liit on asutatud 1920. a. I. trükitööliste kongressil, mil põhikiri vastu võeti ja esimene ajutine juhatus valiti, kes ka põhikirja registreerimisele saatis. Sellest peale võis Liit oma tegevust alustada, kuid selleksajal kongressil vastuvõetud resolutsioon, poliitilise momendi kohta, mis oli Njutava kogu liikme Piiskari poolt ette pandud, 18 häälega vastu võetud, 2-e hääle vastu olemisel, resolutsioonis nõuti peaaegjalikult tolleaegse wabariigi walituse taktika muutmist, ja sõja lõpetamist jne., see sai uuele Liidu juhatusle komisustamiseks, sest selle eest võeti kongressi juhatusle liikmed, kes olid ka walitud uude Liidu juhatusse, wastutusele, keelati ära kõnepepidamine, koosolekutel käimine, ühest kohast teise liikumine, ära võeti ka Tallinnas asuwate liikmete käest isikutunnistused, ja see kõik kestis terve aasta ümber, kuni 1921. a. sügisel wabariigi profurdör asja äralõpetas, siis hakkas Liidu juhatus tegutsema. Enesele peaillesandeks seades, uut kongressi kokku kutsuma, mis ka kokku sai 1922. a. 21., 22. ja 23. mail Tallinnas. Sellel kongressil oli juba suurem töö ära teha, ja nimelt: töötati ümber Liidu põhikiri, millele juure lisati §§ Liidu Nõukogu loomiseks ja funktsioneerimiseks. 2) Võeti vastu uus Liidu ja kongresside kodusord. 3) Töötati läbi Liitu kuuluwate ühiste ühtlustamiseks ühine põhikiri ja kodusord. 4) Loodi uus kollektiivsepingu kawa, mis küll tolleaegselt Tallinna omast nõrgem, ja mida tööliste leht nimetas Eesti Trükitööliste Liidu mõrdadeks. Siis weel terve rida otjusi hariduse ja organiseerimise küsimuste kohta, muu seas võeti põhitähitis otjus vastu, et II. Eesti Trükitööliste kongress loobub igasugustest poliitilistest tegevustest ja asub puhtmajanduslele wõitlustegevusele, jättes poliitika poliitiliste partide hooleks. Selle järele hakkas uus Liidu juhatus ellu wiima tehtud otjusi, aga et Liidul raha puudus, siis pöörati walituse poole mitmesuguste märgufirjadega

ja palwetega, abi anda hariduslikes küsimuses, jne., kuid need on kõik tagajärjeta jäänud. Liidu hääleandja, mis samal ajal kongressil käima panna otjustati on luba saamine wiibinud ja selle tõttu see weel teostamata. Liituwa trükitööde näituseks on korjatud ja korraldatud hulk materjaalie ja on weel eeltööd edasi käimas. Liitu kuuluwad praegu üle Gestimaa 8 organiseeritud trükitööliste ühiste, liikmete kogu arwuga 747, kuna organiseerimata weel 3 linna on.

Ettekantud aruannete kohta tekivad suuremad waelused, mis keerlewad poliitilis-partiisel alusel ja kus üksteist mudaga loobitakse. Liidu juhatus ei olemat midagi organiseerimisalal ära teinud jne., süüdistatakse esimeest Laaksi, terwet Liidu juhatusi kokku, teiselt poolt aga süüdistatakse ka Tallinna ühise juhatusi, kes on püüdnud Liidu tööd takistada. Esitatakse lõpuks kaits resolutsiooni: millest Mahlbergi oma, milles III. trükitööliste kongressi tunnustab Liidu juhatusle tegevuse mitterahuldawaks ja kohustab uut walitawat juhatusi oma tegevuses silmas pidama rewolutsiooniliste tööliste klassiwõitluse taktikat, vastu võeti, 12 häält poolt ja 8 vastu.

Selle järele järgnewad aruanded kohtadelt, mis kõik teadmiseks võeti ja millede kohta iseäralikke otjusi ei tehtud.

6. päevakorra punkt. Organiseerimisküsimus. Refereerima on palutud Liidu juhatusle poolt Riigikogu liige Leopold Johanson, tema kõne siisu on, et poliitilise wõitluse kaudu töölistel jõuawad ka majanduslele sihile, ja paneb ette järgmise resolutsiooni: III. trükitööliste kongress läbiharutades organiseerimisküsimust, kutsub kõiki trükitöölisti koonduma oma wõitlusorganisatsioonidesse ja kohustab selle Liidu ja kohaliste ühiste juhatusi looma neisse linnadesse, kus weel puuduwad ühised, ühiseid wõi otjafondi. Ühtlasi tuleb Liidu juhatusle püüda lepingute ühtlustamise poole. Selleks peab Liidu juhatus kogu oma jõuga kaasa aitama. Kongress kutsub üles kõiki trükitöölisti walmis olema nende wiletsate töökaitse seaduste kaitseks, mis praegu meil maksimas, wõitluswalmis olema 8-tunnilise tööpäewa, tööliste wanemate seaduste kaitseks, mis ahwardaw wabrikantide ühine wäerind püüab tööliste klassilt ära wõtta. Kongress teeb kohuseks ühistele energilijelt organiseerimistööd teha liikmete hulgas, tuleb suuremat rõhku panna liikmete klassiteadmuse tõstmiseks, selleks korraldada loenguid tööliste liikumise üle, tuleb abutada noorte, õpilaste, ja naiskõmisjone, kes noori ja naiskõmisjone peawad ühes juhatuslega organiseerima. Ühtlasi tuleb ühistele kihutustööd teha kooperatiiv alal. Re-

solutsioon võeti vastu täielise hääleteenamusega.

7. päewakorra punkt. Rahvusvahelise Trükitööliste Sekretariaati liikmeks astumise küsimus, otustatakse jaatavalt, järgmise resolutsiooniga: Astuda Rahvusvahelise Trükitööliste Sekretariaati liikmeks ja nõuda kõigi maade trükitööliste vastuvõtmist Sekretariaati ja peatset uut kongressi kokkukutsumist.

2. kongressipäeva koosoleku avab juhataja Reinson, kell pool 9 homm., mis ajaks oli kohale ilmunud 17 saadikut. Esimesena tuleb arutulele:

8. päewakorra punkt. Trükitööliste kutsehariduse küsimus. Liidu juhatus teatab, et nende poolt palutud referent on ilmunud jäänud, selle järele kannab J. Rebane ette Leopold Johanson poolt valmistatud referaadi haridusküsimuse kohta. Mille järele peale lihiteste waikeluste ettepanekke järgmine resolutsioon: Tehnilise hariduse saavutamiseks trükitöölistele, tuleb pöörata trükitöösturite poole, kes ligemal ajal awaks trükitöö tehnilise oskuskooli, kus oleks võimalik täiendada end igal trükitööliste Liidu liikmel, kui ka eriharidust omada õpilastel. Kool peab saama ülewalpeetud töösturite kullul, haridusministeeriumi toetusel, trükitööliste Liidu kawa ja kontrolli järele.

Kool peab vastama vähemalt 2. klassile, keskkooli õpetawale.

9. päewakorra punkt. Valimised, Liidu juhatusse walitakse nii, et koha peal alati kvoorum koos oleks, selleks siis koha pealt Tallinnast 5 liiget ja teised 2 Tartust, kuna weikestele linnadele Liidu juhatusse kohta ei antud.

Juhatusse walitakse: M. Reinson, Jaak Rebane, G. Semjonow, Jaan Koski, A. Asor, Otto Miger ja M. Jõgi. Kandidaatideks walitakse juhatusse: S. Wiikmann, S. Laos, G. Todi, L. Ruggin, K. Nurk.

Liidu nõukogu otustatakse walida 11 liikmeline, kuhu walitakse: Reinson, A. Targamaa, J. Koski, D. Migger, K. Warikoff, K. Norberg, A. Maasik, S. Kurtus, J. Müller, G. Zeisig ja K. Nurk, peaks aga kulgalt liige ära kulkuma, siis walib selle asemel kohalik ühifus peakoosolek uue liikme.

Liidu rewizjoni komisjoni waliti: K. Kopp, S. Lehtmets, Ed. Ruul, A. Lall, Joh. Kraan, ja nende kandidaatideks: E. Reh, Wetter ja S. Kurtus.

Enne järgmise päewakorra juure üleminekut tehakse wäitene waheaeg, kus walitud Liidu juhatusse liikmed ametid omawahel ära jagawad, et siis seda kongressile kinnitamiseks ette panna.

Esimees: Aleksander Reinson.

Abiesimees: Otto Miger.

Kasahoidja: Jaan Koski.

Kasahoidja abi: Georg Semjonow.

Sekretäär: Jaak Rebane.

Sekretääri I. abi: Aleksander Jõgi.

Sekretääri II. abi: Aleksander Asor.

10. päewakorra punkt. Kongressil tekkimud küsimused. 1) Asjaajaja walimise küsimus jäetakse Liidu ja Tallinna Trükitööliste ühifuse juhatusse hooldeks, 2) Soome Trükitööliste Liidu kongressile saadiku saatmine otustatakse ka Liidu juhatusse hooldeks jätta. 3) Otustatakse põhimõttelikult toetada tööliste maja ehituse korraldamist ja eelolewaid korjandusi, kuna toetuse summad lahtiseks, iga ühe oma asjaks jääwad. 4) Ajakirja wäljaandmine tunnistatakse tarwiliseks ja kohustatakse Liidu juhatus jeda ligemal aja ellu wiima, sest et luba juba saadud, üks kord kuus ilmuma kuukirja wäljaandmise peale, nime all: „Trükitööline“, wastutawaks toimetajaks Jaan Wirik. 5) Wõetakse vastu protest walitajale trükiseaduse kiskendamise vastu, ja kohustatakse kõiki Riigikogu tööliste rühmi selle vastu sammusid astuma. 6) Otustatakse ühifeks üleswõtteks kõiki pildistada.

Kongress lõppes esmaspäewal, 4. juunil kell 1.15 lõunal.

Tööpuudusest ja wäljamaa tellimistest.

Tööpuudus Gestis näib ikka kasvawat, sest wabrikud on wiimasel ajal alataja tööliste arwu wähenanud. Iga nädal, kord siit, kord sealte kuuled hulgalistest ülesütlemistest, mis tööpuudusest olla tingitud. Inglise-Balti tehase suremine on päris ajalooliseks saanud. Sama lugu on ka teiste raua wabrikutega. Neis wabrikutes on streik ülemusele wäga soowitawaks killaliseks saanud. Seda kasutatakse tellijate ees kui „vis majori“, ilma wiivitusest rahwi maksmata. Sellepärast tuleb ka, et nende poolt mitte midagi ette ei võeta streigi likvideerimiseks. Jõegi läbirääkimisi peetakse ilmaaegseks. Näituseks olgu Skrulli katelseppade streik, mis juba pool aastat kestnud, ehk Dwigateli ametnikkude streik, kus wabriku walitus isegi walituse wõimude poolt kokkukutsutud koosolekuid selleks ärafasutab, et oma teenijaid sõmata chit neile põlgtust awaldada. Niiviisi lastakse tööstust laguneda, summitakse kwalifitseeritud tööjõudu laiali walguma: katelseppast, walaajast wõi treialist peab tulema kas karmimees, ehk turbatööline. Tegelikult walguwadki tööliised laiali, kes — kuhu. Tal-

linna kvalifitseeritud töölisi võite maal juba igal pool leida, tööde peal, millel mingisugust ühist ei ole nende ametitööga. Mujal leiaks niisugune tööstuse kapitaali — kvalifitseeritud tööhõu laialiloomine ka riigi valitsuse tähelepanu ja see omalt poolt astuks wahela loomulikuma olukorra loomiseks, et see kapitaal, mis seisab hulga kvalifitseeritud tööhõu loomises, ei saaks äraraisatud. Meil aga on hoopis vastupidine asjaolu. Niisuguse tööhõu laialiloominist sealt poolt justkui soovitakse, sest see vähendab linnas seda elementi, kes alatasta on sunnitud näljapalkade vastu võitlema ja protesteerima. Sellega justkui luuakse rahu. Kuid misugust rahu? Kas juhtidel on näha, kuhu see rahu viib?

Niisuguse wabrikutelt pikapeale auru (või tosu) väljajõtmise süsteemi meie valitsus ja omavalitsus veel täiendavad oma suurte tellimistega, mis alatasta väljamaale walgub. Lasta jooksul tellitakse hulga miljonite eest mitmejuguiseid masinaid ja osajid, mida wabalt kodus valmistada suudaksime. Kui oleks ametajutust, kes suudaks kõiki neid wäljastellimisi kokku võtta, mis meilt aastast väljamaal tehakse, siis saaksime ülewaate, mis meil tööstuse organiseerimise alal veel teha on.

Wõtame meie kroonu raudtee elektrofiteerimise puhul antud tellimise, mis kuuldamasti 34 miljoni maksawat, kus juures kõik peale wahese tühise aja väljamaalt tuleb. Tallinna linnavalitsuse elektriijaama katelde tellimise Inglis firmalt, kuuldamasti 13 ja poole miljoni eest, millele juure tuleb veel wedu ja tosiliraha, kuna oma wabrikud walmis olid seda tööd 15 miljoni eest tegema. Neid andmeid etteuues peab tihtipeale imestama meie töötajate sikkust. Kui meil wabrikant tööliste palgale oma „kandseid kulusid“ kolmkorda juurewirutades kui tema Inglis ametwend, ainult poolteise-kahhe miljonilise wahhe sai, tuleb kindlasti sellest, et meie wabrikant nii mitu korda oma töölistele wahhem maksab. Alatasta on kodanline ajakirjandus kisa tõstnud wahese töowiljakuse juures, kuid millest siin lood kõnelewad? Kas mitte otskohe wabrikantide mõtlemissõime wahhesest wiljakusest. Meil ei piüüta ega taheta aru saada, et praegune seisuford igawene ei ole, et näljapalka abil tööstust ruineeritakse ja meie kodumaad tööstusmaast tehtakse lagedaks wafikate kaswatajate maak.

Jesugune lokaut Balti puuwillawabrikus.

Väinud nädalal kutsus Balti puuwillawabriku direktor poolmeistrite esituse enese jutule ja seletas neile, et selle tõttu, et töölistel ületunde teha ei soowi, wabrik olewat hulga tellimisi kaotanud, mispärast tööpuidust karta olla, ning tema sunnitud olewat wabrikut kol-

meks nädalaks seisma jätma. Hiljem tööliste esitusele olewat seletatud, et seismapanek olla tarwis ettewõtta, et Ameerika puuwilla turul hindade peale mõjuda ja tema arwates selleks jatkawat kolme nädalalisesest seisakust. Niisuguse abinõu olla ettepannud Inglise puuwillawabrikute ühisus. Tööliste poolt tehti wastu ettepanek, et juhtumisel, kui tööd wahhe, wõida mõne nädala päewa pühaks teha, ehk tööpäewi kuni neljani vähendada. Kabefordsel hääletamisel, esitaks lahtiselt koosolekul ja pärast kinniselt töö juures, langejib hääled mõlemi ettepaneku wahel pooleks. Selle peale teatas wabriku walitsus, et tema on sellega sunnitud kõigile töölistele palgalepingu ülesütlemata ja peale selle uuesti oma äranaagemise järele töölisti palkama. Pandigi kuulutus ülesse, kus lõpuarwe 26. juuli peale wäljakuulutati. Töölistel niisugust pööret kuuldes saatsid wanemad direktoriga läbirääkima, kus kokkulepiti, et wabrik juuli lõpust kahhe nädala peale seisma jätetaks, ilma töölistele lõpuarwe andmata.

Smelikud on need ilma asjad. Inglise wabrikandid tahawad Ameerika puuwilla kuuringatega jonnid wedada, kuna Eesti töölistel sellepärast rihma tõmmatu!

1919. ja 1920. aastate tööpuiduse ajast jaadik tehti meie puuwilla töösturite ja wasta-tawa wõimu wahel kokkulepe, et tööpuiduse korral wabrik töölisti rahaliselt toetas. Kas jaawad töölistel ka tehtud tööpuiduse korral palga edasi ja kas wastaw riigi wõim selle asja korraldamiseks ka sammusid astub?

Balti puuwillawabrikust.

Tänases lehes on märkus Balti puuwillawabriku seismapanekust. Suwitaw on selle juures asjaolu, et selle eel on käinud isejugune manöwer. Hiljuti kangrute palga tõstmisel on wabriku walitsus poolmeistrite palga kärpimist selles osas, mis kangrute palgast wõrendiselt arwati, vähendanud 4½% wõrra. Kui poolmeistrite ametiühisuse esitus seletust asja kohta on pärinud, on wabriku direktor muu seas ütelnud, et Teie olete hästi organiseeritud, ja kui Teie minu korraldusega rahul ei ole, wõite streiki alustada. Omawahel nõupidades otsustasid poolmeistrid mitte siis streiki alustada, kui wabriku direktor seda soowib, waid asja otsustamine kolm päewa hiljem käsile wõtta. Nagu nüüd selgub, oleks poolmeistrite streik heaks wabriku kinnipaneku põhjeks direktoril olnud.

Ka linna omawalitsuse ajutusel wõtawad tagastiksumisest osa.

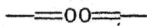
Juba mitmet aastat oli linna gaasi ja weewärgi ning elektriijaama töölistel, kes wahetpidamata linna teenistuses kuus kuud teeninud, õigus juwel kaks nädalat puhkust saa-

da. Ühesel hisiühtisel koostolekul... kus... tavnis... oleks olnud korraldust anda puhkusele mineku kohta, mõeti asi põhimõtteliku otsustamise alla ja ühe parempoolse wolniku ettepanekul muudeti jeda nii, et alla kahte aastat teeninutel üldse puhkuse õigust ei ole, ja siis tuleb puhkus esiti wäheandatud määral.

Samuti on lugu elektrijaama ahjukiütjate palgaga. Juba talwest saadik hakati palka juure nõudma. Komisjoni mitmekordse edasi-lükkamise järele mõttis otsuse wastu 25% wõrra palgatõstmise kohta. Linnawalitus lükkas selle ettepaneku tagasi ja seal on tänapäewagi. Komisjonil, kus parempool enamuses, ei näi olema huwi jeda küsimust liigutada.

Huwitaw, et isandameeste huwid selle komisjoni poolt suuremat tähelepanu leiawad. Mäituseks olgu elektrijaama juhatajale ja kõrgematele ametnikkudele eritaju määramise asjus. See ettepanek lükkati linnawolikogu poolt tagasi. Hiljem makseti aga taju siiski komisjoni otsuse põhjal justkui ületunni raha. Mõisuguseks otsuse tegemiseks ei puudunud ei tahtmist ega wolitust.

Lõpuks peab weel üles võtma küsimust: mispärast on praegu linna ettevõteted wabrikantide ühifuse liikmed ja kas ei ole aeg sellest ühifusest linnal lahkuda. Midagi peale tagurlise palgapoliitika mainitud ühifus linnale ei paku. Igal korral, kus töölise või komisjonis aprab, tekib tahtmata küsimus: kelle käsi juhib?

Dwigateli tehase ametnikkude streik.

Streigile soodne meeleolu tekkis Dwigateli ametnikkudel juba eelmise aasta sügisel, kui tehase uus juhatus wäiklase kasuahnitsemise huwidest ametnikkude, juba eumem halbade majandusliste olude kitsendamisele asus (keeldudes odawhinnaliste põletispunde müügist, laste koolitamiseks antawate abirahade maksimisest, ametnikkude sõõgimaja toetamisest jne.). Eriti klassi-waenuhifuse muutus ametnikkude meeleolu tehase juhatusse wastu sellest momentist peale, kui wiimane jeni maksnud teenistuselepingu punktii tihhistas, mille järele tehase warem kohustet oli ametist wabastuile ametnikkele iga teenitud aasta eest kuluwale määral taju maksma. Ühifuse kõigele walas õli tulewate uute direktorite h-rade Silde ja Thernjawski ennenägemataki ühe wäljaastumine ametnikkude suhtes, mille haripunktina tuleb märkida ligi 20 wanema ametniku töölt tagandamine ilma mingisuguse põhjuseta, kus juures

25...teerimud... tehase, wõraamatuwidaiq... ifeaj, telefoni teel päewa pealt teenistusest kõrwaldati. Nii kujunes tehase juhatusse ja ametnikkude wahel teraw lõhe, millel tagajärjed tulemata ei jäänud.

Kiratsjedes wiletjais oludes, otsustasid ametnikud kõesolewa aasta aprillis peetud peakoosolekul palgatõrgenduse nõudmisega esineda. Et ametnikud ühifuste kandu organiseerimata (peale meistrite, kes oma ühifusest luba said ametnikkude palgastreigiga ühineda) ja kontakt teiste tehaste ametnikkudega puudus, otsustati umbes limateenijate uute palganormide järele minna ja nõuti 45% palgalisa. Tehase juhatus wastas eitawalt, kuid nähes, et ametnikkude meeleolu liiga ahwardaw, mõeti „indiwiduaalne“ palgatõrgendus ette, mille järele mõni ühif ametnik kuni 1000 mk. juure sai, suurem hulk aga 300—500 marka, luua paljud täiesti palgalisfata jäeti. Sarnane „nina järele“ palga suurendamine oli tehase juhatusse poolt ette mõtetud püüdega ametnikkude üksmeeles lõhet luua, kuid andis hoopis wastupidise tagajärje: kaswawa üldise pahameelega jäädki endise palgatõrgenduse nõudmise juure ja otsustati kinnisel hääletusel, eitawa wastuse saamise korral 2-sel mail kell 12 l. streigile asuda. Streigi wastu olid kinnisel hääletusel umbes 100-st ametnikust ainult 9. Sarnane streigi pooldajate rõhuw enamus Dwigateli ametnikkude rahwuslifel kirju koosseisu juures on seletataw ainult sellega, et tehase juhatus oma waenulise poliitika teenijate suhtes ife hoogjalt streiki õhutas.

Tehase juhatus, kui külli wabrikantide ühingu „ühifuse wäerinnas“, keeldus üldisest palgatõrgendusest, uskudes nähtawasti, et Dwigateli ametnikud endiselt niuwõrd ühifundeta mafs on, kes ka mõnepäewalist streiki läbi ei suuda wiia.

Nii algas streik 2. mail kell 12. Direktor Silde katsus küll kühjaliku mõttega arwatawaid sõnakuulelikke orje koosolekul töö juure kõrgatada, kuid leidis niisuguse meeleolu eest, et pelgades minema läks, ahwardades ametnikke politsei abil tehase kontori ruumidesse wälja kihutada. Ühtlasi pani direktor kuuluse, millel töökaitse komisjari allkiri puudus, wälja, et ametnikud kolme päewa jooksul mitte tööle asudes lahtilastuteks loetakse.

Ametnikud otsustasid iga päew tehase peakontorisfe koguda informatsiooni otstarbel, mis ka 5. maini mõimalik oli. Kuud esmaspäewal, 7. mail, suluti direktori poolt kontori uked ja ifegi läbikäik tehase arsti juure, kus töökaitse seaduste wildatust tundmisest tõenduse annab. Ametnikud saiwad omale iga-päewajeks kogumise kohaks meistrite ühingu

soodsad ruumid. Tehase juure pandi streigi postid wälja.

Wahepeal töötasid töökodades töölised ilma ametnikkudeta edasi, mis aga tehase juhatusse kahjutoowana näis, ja töölised lasti kuendal päewal „ajutiselt“ koju, kus juures tehase juhatus neile 2-he nädala palga ettemaksmisest teadagi ei tahtnud.

Tööliste lahtilaskmine ja tehase direktori kuulutused nute ametnikkude otsimiseks näitasid ametnikkudele, et streik wältawaks saab muutuma. Streigi lõhtrijäre yriarujeks kuulutas streigikomitee ja meistrite ühing kõik kohad Dwigatelis boikoti alla. Selle peale waatamata leidusid mõned elukutselised streigilõhtrijad, kes oma palwekirjadega tehasesse ruttasid.

Wabrikantide ühing omalt poolt pani kõik Dwigateli ametnikud boikoti alla, lootes, et nad siis „linnupriidena“ kusagilt teenistust ei saa.

Esimene kokkuleppe katse tehti töökaitse komisjari algatusel 7. mail, kus tehase juhatusse direktor Lewin ja Silde streigikomiteele ägeda noomituse tegid streigi „algatamise“ eest, kuid asjalikku ettepanekut mingisugust ei järgnenud, waid lubati asi juhatusse koosolekul läbi arutada ja otsus komisjari kaudu ametnikkudele teatada.

Seda otsust tuli ametnikkudel kaua asjata oodata. Wahepeal katsus tehase juhatus igasuguste wõtetega streiki likwideerida, ähwardades tehase majades elutsewaid ametnikke uulitsale tõsta jne., kuna dir. Silde politsei abil ametnikkudele kontori laudade wõtmeid käis „omal wiisil“ wäljapalumas.

Ametnikkude meeleolu püüis kindlalt streigi lõpuni wiimise poolt. Pöörduti teiste tehaste selfimeeste poole toetuslaenude saamiseks, mis alguses suuremaid summasid töötasid kokku tuua.

Nähtawasti samal ajal wõeti mõne tehase endise ametniku algatusel riigikontrolli kaudu riigivaranduste warjamise protsessi üles, mille järele Dwigatelis seiswad wagnid ja materjaalid Gesti wabariigile peawad kuuluma, sest et Wene end. walitus nende eest tehasele omal ajal oja hinnast wälja on maksanud. Tehase arhiivid pitseeriti kinni. Protseessi kõmu pani tehase laenu usalduse pantades päewa pealt kinni, kuna määratu wõlauskujate hulk tehase juhatusse rahaliselt kitsikusse pani. Selle peale waatamata, et streigikomiteel ja streigil nimetatud riigivaranduste protsessiga midagi ühist ei olnud, katsus tehase juhatus juhust kasutada selleks, et töölisi ametnikkude vastu üles kihutada, kui oleks ametnikkude streik jelles süüdi, et töölised teenistusest ja 2-nädala ettemakjust ilma jäid. Tehase

juhatusse provokatsioon kandis wilja ainult mõne ühiktu juures, kuna organiseeritud töölise klassi oma koosolekul ametnikkude streigile alati poolehoidu on näidanud.

Et tehase krediidiwõimetus töölise alustamist niipea loota ei lubanud, nii kui direktor töölise wanematele seletas, pöördujaid ametnikud märgukirjaga töölise ja hoolekande ministri poole, paludes sel korral, kui praegune tehase juhatus raha puudusel teha käima ei suuda panna, tehase miingi muu wõimu kätte ülewõtmist teostada. Selle kirja põhjal katkus töökaitse komisjar veel kord lepituskooolekut kokku kutsuda, kuid tehase juhatus teatas, et ta ainult siis on walmis läbirääkima, kui streigikomitee koosolekul saab puuduma. Komisjari ettepanekul walisid ametnikud 20-liikmelise saatkonna, kuhu hulka kuulusid ka oja streigikomitee liikmeid, ja 8. juunil j. a. peeti töökaitse komisjari kantsleis nimetus saatkonna ja tehase esitajate Leewini, Koltzi ja Silde wahel koosolek ära. Koosolekul selgus, et tehase juhatus ühtki ettepanekut ei kawatse teha kokkuleppe saawutamiseks. Dir. Koltz esines ainult terawa süüdistuskõnega streigikomitee aadressil ja lahkus wiimaks demonstratiwsest ühes oma „staabiga“ koosolekult ettekaändel, et niisuguste ametnikkudega läbirääkida ei soowi, kes tehase üle ministriile haawawaid märgukirje saadawad.

Wiimane töökaitse komisjari katse juuni lõpul lepituskoda kokku kutsuda ei annud ka tagajärgi, sest tehase juhatus wiivitas meelselt wastusega ja ütles lepituskoojast lõpuks täiesti ära. Streigi pikale wenimises on süüdi esiteks meie töökaitse komisjarid, kes oma täit mõju juba streigi algamise juures tema likwideerimiseks ei tarwitunud, nähes oma ülesandeid ainult läbirääkimiste koosolekute kokkukutsumises ja mingisugust surwet ei awaldanud tööandjate peale, et nad läbirääkimisi tõsiselt wõtaksid ja teenijate poolt tehtud wastutulekule samaga wastaksid ja mitmed streigimurdjad, kes juba streigi algul oma palwekirjadega Leewini usse taga käisid, sellega ametnikkude üksmeelsele teatawat hoopit andes. Kuid streigimurdjaid leidus siiski ainult 5—6 inimest, nii et Dwigateli ametnikkudele esimese suurema ametnikkude streigi üksmeelse pidamise eest esimene koht Gestis jääb. Tuleb kahjuks ainult toonitada teiste tehaste ametnikkude osawõtmatus toetuslaenudest, mille tõttu pikema streigi wõidule wiimine meie oludes küsitawaks jääb. Praegu laheb tehas järjest weel wiimasedki inimesed (nii kui wõwahid, masinistid) lahti. Nähtawasti andis ametnikkude streik tehasele hoobi, millest see niipea ei toibu.

—ph.—

Jaeäralised palgamaatsmise wiisid Lutheri wabrikus.

Juba paar aastat tagasi, kui mööbli jaoks konna tisklerid wabrikuwalitsusega kokkuleppisid, et neil päewawiisi palga arwamisel makseti tunni palka 20 mk. tund ja weel 25% sellele lisaks. Imelikul kombel ei kirjutanud wabriku walitsus tulu suurst mitte palgaraamatu nendele lehekülgedele, kus palgaleping ülestähendatud, waid jättis summa endiselt wabrikantide ühise „kateooria“.

Töölilistele ei teinud see asjaolu suurt muuret, sest raha said nad dieti kätte ja nende lehekülgede peal, kus wäljamaksetawast palgast jutt, oli ka taju dieti näidatud, s. o. nii mitu tundi, a 20 mk. tund ja plus 25%. Tänuw keewad algas töölilistel alaline jant oma tööjuhatussega, algasid mitmesugused katsed endist kokkulepet tihistada. Seal juures olid wabriku walitsuse agendid need, kes töölilistele näitajid, et taju 20 mk. tund + 25% olewat wäljaspool lepingut nagu seda tõendawad palgaraamatu esimesed leheküljed. Töölilised otustasid nõuda, et palgatafu kohta enim tehtud kokkulepe peaks olema palga raamatu wastawale leheküljele tähendatud. Nõudmine wabriku walitsuse juures tagajärgi ei annud. Kutsuti jaoks konna töökaitse komisjar appi. Näidati sellele ette palgaraamatud, mis tõendajid, et töölilised kauemat aega kokkuleppe alusel kõrgemat taju saanud, kui palgaraamatu sissejuhatuses tähendatud ja et seaduse järele peab raamatu lepingu oja õige olema, sest kohtulikkude nõudmistele korral on temal oma tähtsus. Nõuti, et komisjar, kui ametiik kelle peale riigi poolt raamatute juhtes järelewalwe pandud, korda looks.

Komisjar alguses oli lubanud korraldada ja isegi wiist wastawa akti kokkuseadnud. Kuid korraldused jäid tulemata. Selleasemel selgus eelwiimase palga aegu, et palk kõigile oli hoopis teistmoodu sissekirjutatud kui seni: tunni palka 20 m. ei olnud kaswatatud töötundide arwu peale ja lõpsummale juurdepanud 20%, waid wabrikantide „kateooria“ oli kaswatatud töötundide arwu peale ja sellele juurdearwatud lijatafu niipalju, et kogusummas endine taju wäljatuli. Tehtis küsimus: kas selles seisiski komisjari härra korraldus? See oli ju normaalne palgatähendus, s. o. endise 20 mk. tunnitaju asemel oli hulga vähem tunnitaju kirjutatud. Uuesti wabriku ilmnamud komisjarilt nõuti seletust. Seal algas mees seletust, et nähtawasti olla siin tegemist tiikitööga ja tiikitööle wabal kokkuleppel juurde maksetawa lisaga, mis ei ole lepingu tingimine ja sellepärast ei pruugi palgaraamatus ülewal olla.

Wabriku juhatusse esitaja wõttis peale komisjari sõna ja seletas, et see, mis komisjarile nähtawasti nii on, tegelikult ka tõesti nii olla.

Pikema läbirääkimiste juures, kus tööliliste poolt ka nende raamatud ette toodi, kes mitte ühtegi tundi tiikitööd teinud ei ole, aga palga sissekirjutus tõendab tööliliste poolt ette toodud asjaolu, algas härrade pool õlade kehitus. Komisjar lahkus ilma, et töökaitse seaduste rikumise kohta, mis selgunud, wastawat akti oleks kokkuseadnud. Wabriku juhatusse esitaja olewat hiljem seletanud, et sissekirjutuse wiis olewat ükspuhas, et asja tulewat töölilistel sifulikult wõtta jne. Kui tööliliste poolt küsiti, et kui ükspuhas kuidas palk sisse kantud, miks siis wabriku walitsus, ilma töölilistele seaduslikus korras ette teatamata on oma pead sissekirjutuse wiisi muutnud. Selle tõenduseks, et wabrikul ükspuhas on kuida palk sissekirjutatud, lubati edaspidi endist wiisi kirjutada ja „reform“ kõrwale jätta. Seal juures tehtigi kobe mõnes raamatus kõrge härra käega ka parandused ära.

Järgmise palgaga algas wana laul, sest selgus, et palgaraamatus oli „reformeeritud“ palk, kuna päewaraamat wanamoodi sissekirjutust sifaldas. Wabriku juhatus seletas, et töölilised wõdaku palgaraamatute parandamisega, sest wabrikantide ühises mingisugune komisjon töötawat uut palka wälja ja kui see ilmawat, siis saada ka raamatud parandatud. Küüid hakkab selguma, miks wabrikuwalitsusel tarwis oli palgaraamatus palga sissekirjutust reformeerida. Nähtawasti loodab wabrikuwalitsus uue normeerimisega oma „reformeeritud“ sissekirjutusele lähemale sattuma ja et palkade maharebimist mitte 2 nädalat ette teatada, selleks reformeeriti sissekirjutus juba aegjasti ette.

Asja kohta sõna wõttes ja Lutheri wabrikus töötawatele selttimeestele head jõudu soovides palga kärpimiste wastu wõitlemises, peab sõna wõtma ka komisjari juhtes, pikemalt muidugi edaspidi.

Täna aga wõtsime siiski awalikult temale järgmise arupärimisega esineda: 1) Kas Teie, härra komisjar, sai teatawaks, et Tallinnas Lutheri wabriku mööbli jaoks konna suure hulga tööliliste raamatud ei olnud niimoodi peetud nagu seda makswad seadused ja määrused nõuawad?

2) Kas olete sel puhul wastawad aktid kokkuseadnud ja misjaguseid tagajärgi on see annud?

3) Kudas astuwad Lutheri wabrikus seaduslikku jõusse seadused, mis muu Eesti teritoriumi kohta makswaks kuulutatud Riigi Teatajas nr. 1, 1918. a.?

Loodame, et Teie ennaft niimõrd alandate, et nende küsimuste peale wastate. Wastafel korral oleme meie töölised sunnitud meie poolt walitud saadikute poole pöörama, et nad Teie wastu jannuti, kui harilikult ministri wastu tehafe, Niigikogus arupärinifega esineks.

Töölised.

Toimetufe järelnärkus. Kuuldawasti olla peale artikli sissetulemist wabrikus käinud wanim töökaitse komisjar ja asja kohta omalt poolt mingisugust korraldust teinud. Tagajärgedest kirjutame edaspidi.

—o—

Rahwuswaheline Ametiühifuste Liit

on jäänud järgmise telegrammi üldiselt Sakfamaa Ametiühifuste Liidult ja üldiselt waba Ametiühifude Liidult, Goerges, Manheim, Badi Antilini ja sooda wabritu ametnik, Ludwigshafenis on prantsuse sõjakohtu poolt jabolageikahlustufe pärast surma mõistetud. Otsus põhjeneb Goerges'i tunnistufel, mis hirmsa surwe all 8-tunnisel ülekulutamisel teinud wälja pressiti. Tunnistust, mis tema teisel olemist tõendasi ja teda süüist oleksid wabastanud ei mõetud kuuldamaks. Üstuge Prantsusmaal samme surmaotfufe täitmise wastu."

—

Rahwuswahelise Ametiühifuste Liidu Büroo

istung Amsterdams 22. ja 23. juunil 1923.

Osa wõtsid S. H. Thomas, L. Jouheaur, C. Mertens, Th. Leipart, J. Dudgeest, C. Timmen ja J. S. Brown.

Jouheaur'i kohustatfe esitama Rahwuswahel. Amet. Liitu Tšehoslowaakias Sotsialistilise Internatsionaali poolt korraldatud komisjonis, kes sakfa ja tšehhi organisatsioonide wahelõrd selgitama peab.

Thomas walitakse Rahwuswahel. ametiühifuste Liidu kongressile, mis ära peetatfe 27. ja 28. juulil.

Otsustatakse Juhatusel istungides, mis 3. ja 4. augustil olema saab, rahalist aruannet kokku seada.

Edasi arutatfe rakusti, mis Waschingtõni konwentfioon kaheljatunni-tööpäewa ratsifitseerimisel üksikutes maades selginud. See küsimus otsustatakse järgmisel juhatusel istungil päewakorda wõtta, et organiseeritud tööliste seisukohati awalbada ses tähtsas küsimuses.

Ulewene maa lise llt ametiühifuste nõutogult on telegramm tulnud, kus kaawatatakse, et Rahwuswah. Ametiühifuste Liidu büroo oma wiimase koosoleku otsufega raskendab koostõttamist Moskwa ametiühifuste ja

Amsterdammiga ühinenud ametiühifuste wahel.

Rahwuswahel. ametiühifuste Liidu büroo wõtti sresolutfiooni wastu, jääda oma endisele seisukohale.

Edasi = wastatfe liikumise asjus otustati, et Timmeni poolt esitatud aruame Büroo liigete poolt läbi kaalutakse ja järgmisel Büroo istangul arutufele tuleb.

Soome ametiühifuste kongress Helsingis 21.—25. maini.

Et Liidu esimees Väifanen wangistatud oli, siis awas kongressi teine juhataja K. Kaufari. Saadikuid oli 77. Külalisi oli Rootfist, Norrast, Daanist ja Tšehoslowaakiaft, Wenemaalt, ja samuti Gestift ja Lätift, kuhu ka kutsed olid saadetud, ei olnud kedagi ilmunud.

Aruandest selgus, et liigete arv 59.470, (1921. a.) langedud on 49.051 peale, mis juhataja arwates tööpuuduse arwele tuleb kirjutada. Tunniwõtatafu on mõnedes tööharudes kuni 100% tõusnud ja reaalpalk on paljudes tööstusharudes sama kõrgel kui 1914. aastal.

Organiseerimisküsimuse alal walis eelmine kongress komisjoni, kes järgmise ettepanekuga esines: asutada järgmised ühifused: 1) Puutööstus; 2) Ehitustööstus; 3) Saeweskid; weotööstus ja õppimata töölised; 4) paberitööstus; 5) metallitööstus; 6) raamatutööstus; 7) Raubandus- ja toiduainetetööstus; 8) Kiutööstus; 9) Riietetewalmistus; 10) Raha- tööstus; 11) raudtee; 12) põllutöölised; 13) meremehed ja kütjad. See ettepanek anti uuesti komisjoni.

Seisukoha küsimuses poliitiliste parteide kohta mõeti wastu otsus, et nii Liit kui ka temasse kuulwad organisatsioonid ei ühine poliitilise parteiga, seal juures wõimalikuks pidades koostõttamist töölisparteidega ja joowitawaks pidada, et töölised endid ka poliitiliselt klassiwõitluse alusel organiseerikfid.

Mõtete lahkiminekute korral ei tohi organisatsioon, kes poliitilist parteid toetab oma liikmeid sundida selle partei liikmeks astuma, wõi talle toetusrahafid maksma.

Edasi otsustas kongress terwitada wangistatudid seltsimehi ja üleskutsuda nii töölisparteisid, kui ka kõiki töölise rahwuswahelisi organisatsioonid Soome tööliste toetama nende wõitluses wangistatute eest.

Et poolehoidjaid mõlema internatsionaalile (nii Amstedammil kui Moskwa) Soome ametiühifustes, otsustati mõlemist eemale jääda, et mitte lõhet ametiühifuslises liikumises esile kutsuda. Esimeheks waliti uuesti Väifanen.

Ettevõtjate organisatsioonid

4. juunil avati Göteborgis rahvusvaheline raamatutrükkimistöösturite organisatsioonide kongress. Osavõtjaid oli 150 — 18 maalt, seal hulgas Ameerika ja Austraalia esitajad. Peale tööstusküsimuste harutati põhjalikult kuidas ettevõtteid korraldada võitluselks töbliste kutseühisuste vastu, kus juures Rootsi esitaja hoopis, et Rootsi töösturid on trükitöbliste palga madalamale surunud kui kuskil mujal maal. Valiti alaline komisjon, kes ühendust ütsikute maade organisatsioonide vahel alles hoiaks. (R. N. L.)

Ülewaade töbliste palgavõitlusest juuni- ja juulikuul.

Tallinnas Krulli tehases kogus meister Miller streigimurdjaid, kuid tal ei läinud jorda kuigi palju neid leida. Streigimurdjateks olid Priidik Würost, Anton Kelmser, Anton Uidaküla, August Baumann ja August Kriisa.

15. juunil otjustasid katalsepad wabriku walitsusega läbirääkimisi alata, mis nüüd lõppenud tagajärgedeta — wabrik sulutatse.

Töö- ja hoolekandeminiusteeriumis palga asjus peetud läbirääkimistel kokkuleppele ei jõutud. Juure saiwad 1. juunist ainult mustatöblised 30 prots., kuna tükitöblistele lisa ei antud, wastupidi — asuti kärpimisele. Tööd on wähe, töblistele antakse lõpuarweid.

Sawi. Ehitustööd. liidu juhatus hoiatas Läti seltsimehi, et nad endid streigimurdjateks ei lasteks palgata. 31. mail oli nõupidamine töblaitse komisjari juures, mis milligagi ei lõppenud, sest et peremees vastu ei taha tulla.

Oha on töbliste nõudmised rahuldanud.

Lau juures kestab samuti streif.

Tallinna postseppade üldkoosolek nõudis 27. mail hinnakirja maksmapanekut ja palgaraam. sisseseadmist 1. juunist.

Osjustati streigi kestel „Sawi“ materjaali praatika.

8. juunil oli ettevõtjate esitajatega ühine nõupidamine, kus ainult osaliselt juudeti nõudmisi läbiwita.

Peetri tehases juurendakse ületunni tööd ja töblisi lastakse lahti. Jõujaama töblised nõudsid palga kõrgendust, mis wastutulekut ei leidnud. Töbliste üldkoosolek kohustas wanemaid palga kõrgenduse asjus samme astuma.

Johansonit töblised otjustasid ka palga kõrgenduse nõudmisega esineda. Wabriku walitsus lükkas nõudmise tagasi.

Tallinna Liina ehitusosakond ei tulnud vastu kinnatöbliste palganõudmisele, mida nõuti 50 prots. wõrra. Se-nised palgad olid 110, 130, 140 ja 150 marka päewas.

Maieris on palganõudmiste puhul 8 mt. tunni pealt juure lisatud.

Eestimaa nahawabrikus esinesid töblised palgakõrgenduse nõudmisega, praegu töbliste lahtilaskmine päewakorral.

Makarowi wabrikus ei makseta ületundide eest mitte 50 prots. lisatasu kogu palgast, waid ainult põhipalgast. Palgad mees-töblistel 150—175 m., naistöblistel 110 mt. päewas.

Põhja paberi ja puupaberi wabriku töbliste wanemad pidasid läbirääkimisi teiste paberiwabrikute töbliste esitajatega palga kõrgenduse nõudmise asjus. Selgus, et Kapa-Krohila, Türi-Alliku ja Rõpina wabriku töblised samuti nõuawad kuupalga alamääraks 5400 m.

Samal määral otjustasid ka Põhja paberi ja puupaberi wabriku töblised palgalisa nõuda. Woikoti alla kuulutati kõik hoowitöbliste, saeweski ja naistöbliste kohad. Kestab lokaut.

Pärnu Riidu saeweskis saawad naistöblised 14 m. tunnis, mehed 20—30 m., kuigi nii nais- kui mees-töblised üht ja sama tööd teewad. Harilik tööpäew on 10 tundi, ilma et ületundide eest lisatasu maksetaks. Töökoda ei kuulu haigekassa alla.

Frõhlingi saeweskis käsutati 13. juunil õuetöblised kontori allakirjutama, et nad 2-nädala palga ei nõua, kui neid etteitlemata lahti lastakse. Töblised kirjutasid alla ja wabastati töblt nuidugi ilma 2-nädala palgata.

P. Linatööstuse a.-s. teeniwad naistöblised 100—128 m. päewas. Mees-töblised käisid omaette palga juure palumas ja ka ütsikult mõned naistöblised. Ühistunne on weel wäga wäike. Wabriku walitsus ei tulnud „palwetele“ vastu. 9. juunil lasti kõik naistöblised lahti, ainult 1 nädala etteitlemisega! Wabrik jäi 2—3 nädalaks seisma.

A. s. „Lennuki“ tehase töblised otjustasid nõuda 35 prots. palgalisa. Wabriku walitsus wastas eitawalt.

Sindi telliskiwibabrikus töblitatakse 12 tundi päewas ja juudetakse 100 m. ümber arateenida. Päewatöblistele ületundide eest lisatasu ei makseta.

Sindi Kalewi wabrikus teeniwad naistöblised 107 m. päewas ja ületundide eest 20 m. tunnis! See palg ei võimalda kuidagi äraelamist!

Lawasjaare (Jõõpre) riiklises turbatööstuses jätkid 13. juunil 50 bagger-mašinate töölisi töö seisma, nõudes palga kõrgendust. Ettevõtte juhatus ei tulnud nõudmisele vastu; osa töölisi läks uuesti tööle, osa wõttis lõpuarwed.

Tartus on ehitustöölise seas palganõudmine mitmel pool päewakorral. Lauawabrikutes maksetakse praegu 10—20 m. tunnis, samuti väljas ehitustööstuses. Tööta töölisi on palju.

Kaplani Lauawabrikus nõuavad töölised 5 m. tunnis juure.

Siimermanni tööstojas lastakse neid töölt lahti, kes julgesid palka juure nõuda. Ka üks meister lasti lahti, sest et ta töölise nõudmisi toetas.

Linna elektriijaama töölised esinesid mitu korda palganõudmisega, kuid tagajärjeta. Samuti

Telefoni wabriku töölised.

Rätsepatöölisele on ettevõtjad ülesütelnud kollektiivlepingu punkti, mille järelle ainult ühifuslike liikmeid tööle wõetakse. Wõimalik, et septembrikuul kui tähtaeg lõpetajalle streik lahti puhkeb.

Klaweriwabrik „Astron“ töölised on nõudnud ka palgalisa, mis tagajärjebeta on jäänud.

Türi paberi wabrikus saamad perekonnaga töölised kuni 150 mk. ja wallalised 110 m. päewas. Töölised nõudsid 5 mk. tunnis juure, kuid wabriku walitus teatas, ta ei saawat praegu palka tõsta. Wabrik töötawat kahjuga. Töölised oodaku. On aga kindlaid andmeid olemas, et wabrik kasuga töötab ja see ettekaäne ainult töölise ninapidi wedamiseks wäljapandub oli.

Reieri tubakawabrikus kõigub päewapalk 100—120 m. wahel. Naistöölise nõudmine tõsta palka 150 margani liikati tagasi. Tähtis hirmud on weel halvemad.

„Savanna“ kõrgendati töölise nõudmise peale hültsijaostonnas palka 5 mk. wõrra. Sõjawäe warustuswalitjuse õmblustööstojas ei ole wanemaid walitud, töökoda ei ole haigekassa alla wõetud. Puuduwad palgaraamatud. Töölisega käidakse hoolimatult ümber.

Siimarise tehas, taheti „Dwigateli“ töid anda teha, mida töölised ei tohi lubada. Palga nõudmine oli mitu korda päewakorral.

Wanemaid kohustati tähtis hinde korraldada ja ühtlustada. 22. juunil algas streik, mis juba lõpetud, osaliselt rahuldatuna.

Tsellulose wabriku töölised nõudsid palga kõrgendust, mis peale wabriku walitjuse töölised päewa pealt lahti lasi. Wabriku wa-

litjus pani wärawasse kuulutuse wälja, et mis töölisi wanadel tingimistel tööle wõtab. Töölised otjustasid mitte enne tööle hakata, kui palga nõudmine rahuldatud ja kuulutas lahitud töölise kohad boikoti alla. 13. juunil oli üldkoosolek, kus salajasel hääletamisel otjustati jiski endistel tingimistel tööle minna.

Runda töölise palgakõrgenduse nõudmise peale andis wabriku walitus eitawa wastuse. Töölised esinesid uue nõudmisega 5 m. palgalisa tunnis.

Benewere puupapi wabrikus (Wirum.) nõudsid palka juurde. Wastufets sellele julgus wabriku walitus wabriku ja ütle töölise korterid ülesse. Tööd on wabrikul küll, see samm on ainult wõitlusabinõu, et töölised edaspidi nõudmistega esineda ei julgeta.

Tammjalus, raudtee peal ulatab lihttöölise päewapalk ainult 100 margani.

Narwa Kreenholmi turbatööstustöölised nõudsid 1000 turba pealt 275 m. ajemel 300 marka. Wastufets lastis wabrikuwalitjuse kõi töölised lahti.

Nahwuswahelised organisatsioonid.

Wootöölised. Amerika-Kanada wootöölise te Liit otjustas omal kongressil 25. mail ühineda Nahwuswahelise wootöölise Föderatsiooniga. See on esimene organisatsioon, mis wäljaspool Euroopat jelle Liiduga ühinenud on.

Keraamika töölised. Juuni algul pidasid Keraamika töölised rahwuswahelist konferentsi Berliinis, mis esimene oli peale sõja algu. Saadikuid oli 13 kuult maalt, kes 118.367 organiseeritud töölisi esitasid.

Itaalia esitaja ei saanud ilmuda, sest et Itaalia walitus passi ei wiseerinud. Liikemassu otjustati 1 protsendi juuruses maksta. Sekretääri kohustati maadega, kes esitatud ei olnud, ühendusse astuma. Asutokas waliti Charlottenburg—Berlin ja sekretääriks Wollmann. Järgmine konferents on kahe aasta pärast.

Klaasi töölised. Rahwuswahelise klaasitöölise organisatsiooni täidesaatwa komitee koosolek oli 13.—15. mail Nürnbergis. Wõeti vastu järgmised nõudmised töökaitse seadumuse alal: alaealiste töö keeld kuni 14 aastani, klaasi poleerimisel 15 aastani. Naiste töö keeld klaasi poleerimisel. Ületunnitöö- ja püha-päewa töö eest 100% lisataju. Esialgul liikati tagasi ettepanek ajutada rahwuswaheline töötatöölise toetusstasja. Järgmine kongress kutjutakse toetustasja. Järgmine kongress ritti Rühri offupeerimise vastu.

24. weebruarist peale ilmub korralikult igal laupäeval
Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel
 ja Kaubandus-Tööstusministeeriumi, Tallinna Börsekomitee, Tallinna
 Pankade Nõukogu ja Eestimaa Wabrikantide Ühisuse ainelisel toetusel

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

Wastutaw toimetaja: N. Kõstner

Ajakiri jälgib oma artiklites Eesti kõiki majanduselu awaldusi ja püüab neid kriitiliselt walgustada.

Kroonika osas märgib „Eesti Majandus“ kõik Eesti ja wäljamaa majanduselu nähtused, mis Eesti majandustegelast wõiwad huwitada, iseäranis suurt rõhku pannes informatsiooni peale Wenemaalt ja teistest naaberriikidest. „Eesti Majanduses“ ilmuwad kõik tähtsamad konsulite ja Kaub.-Tööst.-ministeeriumi wäljamaa agentide aruanded.

Alalised osakonnad „Kroonika“ all: „Uued seadused ja määrused“, kus leidub kõik jooksew Eesti majandusline seadusandlus.

Teated ettewõtete tegewusest — ainuke allikas Eestis, kus leida tähtsamate ettewõtete bilanside kriitilised analüüsid.

Rahaturu teated ühes nädalaste Tallinna börse kurssidega.

Kaubaturu teated ühes Tallinna börse nädalase kaubahindade bulletiniga.

Teated Tallinna sadamasse tulnud laewadest.

„EESTI MAJANDUSE“

tellimise hind on:

kuni 1. juulini E.m.k. 380.—, 1. juulist aasta lõpuni Emk. 500.—,
 wäljamaale kaks korda kallim.

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinn

Talitus: Graafiline ühing „Kiri“, Lai tän. 38, Tallinn.